

ЧУБАРЬ О. Г.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна*

СЕГЛЯНИК А. І.

*магістрант,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна*

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ ЗАКАРПАТТЯ

Від успішного проведення кредитних операцій залежить прибутковість як окремої банківської установи, так і банківської системи в цілому. До того ж, кредитні операції становлять головне джерело ризиків, які впливають на надійність та безпеку банківських установ. Саме з урахуванням цього важливою є організація ефективного процесу банківського кредитування, спрямованого на підвищення якості та результативності позичкових операцій на рівні всього банку, формування оптимальної структури кредитного портфеля в умовах існуючих ризиків і тенденцій. Дослідження окреслених проблем здійснено за даними кредитної діяльності банків на території Закарпатської області, оскільки кожен регіон країни характеризується своїми специфічними властивостями, в тому числі в контексті організації кредитних операцій і формування кредитного портфеля.

Окрім макро- (у межах банківської системи у цілому) та мікроекономічного (на рівні банку та окремої позички) контексту формування та управління кредитним портфелем теорія регіоналістики передбачає дослідження цієї проблематики й на рівні окремих областей, оскільки такий підхід дає можливість виявляти певні специфічні ознаки, а разом з тим і проблеми кредитної діяльності банків на регіональному рівні.

Кредитна діяльність банків Закарпатської області за період 2010-2014 рр. характеризувалась зменшенням обсягів кредитного портфеля

на 11% (або на суму 684435 тис. грн.), і станом на 01.01.2015 р. сума виданих кредитів становила 5520009 тис. грн. Найбільша сума кредитів була видана у 2010 р. – 6204444 тис. грн. і найменша – у 2013 р. – 4187086 тис. грн. Найбільше падіння обсягів кредитування спостерігалось в 2011-2012рр. Лише у 2014 р. вперше впродовж усього періоду аналізу відбувся приріст обсягів кредитування: порівняно з попереднім роком темп росту склав 131,9%. Тобто, у 2014 р. банкам області вдалося подолати спадну динаміку кредитної діяльності.

При зменшенні загальних обсягів виданих кредитів, а також кредитів в іноземних валютах, відбулося певне зростання кредитів в національній валюті, що призвело до видимих змін у структурі кредитного портфеля за видами валют: частка наданих кредитів у національній валюті в структурі кредитного портфеля банківських установ протягом періоду, що досліджувався, зросла на 5,7%, питома вага кредитів в іноземній валюті відповідно зменшилась на 5,7%, залишаючись достатньо високою (64%) (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка кредитного портфеля банківських установ

Закарпатської області у розрізі валют за 2010-2014 рр., тис. грн. [1]

Стаття	Станом на:									
	01.01.2011		01.01.2012		01.01.2013		01.01.2014		01.01.2015	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Нац. вал.	1878314	30,3	1920988	37,6	1884916	44,4	1965976	47,0	1986227	36,0
Іноз. вал.	4326130	69,7	3192644	62,4	2362065	55,6	2221110	53,0	3533782	64,0
Усього	6204444	100	5113 632	100	4246981	100	4187086	100	5520009	100

Найбільша сума кредитів у іноземній валюті була надана у 2010 р. – 4326130 тис. грн., а найменша – у 2013 р. – 2221110 тис. грн., а вже за 2014 р. обсяги заборгованості за кредитами в іноземній валюті зростають суттєво унаслідок різкої девальвації гривні та зміни за рахунок цього вартісних параметрів кредитного портфеля. Масштаби кредитування в національній валюті характеризуються відносною стабільністю.

За період аналізу величина короткострокових кредитів банківських установ Закарпатської області збільшилась на 449239 тис. грн., темп росту склав 137,5%, а обсяг довгострокових кредитів – навпаки зменшився на 1133674 тис. грн., темп росту становить 77,4% (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка наданих кредитів банківськими установами
Закарпатської області за строками за 2010-2014 рр., тис. грн.[1]**

Найменування статті	Станом на:									
	01.01.2011		01.01.2012		01.01.2013		01.01.2014		01.01.2015	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Короткостр. кредити	1198015	19,3	1330164	26,0	1080853	25,5	1205322	28,8	1647254	29,8
Довгостр. кредити	5006429	80,7	3783468	74,0	3166128	74,5	2981764	71,2	3872755	70,2
Усього	6204444	100	5113632	100	4246 981	100	4187086	100	5520009	100

Змінилось співвідношення короткострокових і довгострокових кредитів – питома вага короткострокових кредитів зросла із 19,3% у 2010 р. до 29,8% у 2014 р. У той же час частка довгострокових кредитів зменшилась до 70,2%. Високі кредитні ризики змушують банківські установи скорочувати обсяги довгострокових кредитів, зменшуючи свою інвестиційну активність та структурний вплив на економіку регіону.

Упродовж аналізованого періоду відбулося зменшення кредитів, наданих корпораціям, із 1954781 тис. грн. у 2010 р. до 1610270 тис. грн., тобто, на 344511 тис. грн. (або на 17,6%), надані кредити домашнім господарствам зменшились із 4249663 тис. грн. у 2010 р. до 3909739 тис. грн. у 2014 р. (на 339924 тис. грн., або 8%). 2014р. виявився роком поживлення кредитної активності після чотирьох попередніх років падіння, і за весь цей період обсяги кредитів домашнім господарствам у 2-3 рази перевищували кредити корпораціям. Тобто, для Закарпатської області стабільно характерним є домінування кредитування домашніх господарств порівняно з кредитуванням підприємницьких структур, що значною мірою відображає споживчий, а не інвестиційний характер кредитної діяльності банків у регіоні.

Результати розрахунків (табл. 3) свідчать, що за період дослідження відбулося погіршення якості кредитного портфеля банків області: частка прострочених кредитів зросла з 13,69% до 19,12%. Дане явище є негативним і відображає загальну тенденцію погіршення якості кредитного портфеля банків регіону, викликану, зокрема, знеціненням національної валюти та неспроможністю позичальників обслуговувати свої кредитні зобов'язання. Також, на думку авторів, цьому сприяла й невважена та ризикова кредитна політика банків, які в гонитві за абсолютними кількісними показниками не зважали на ризики, в першу чергу валютні, чи то суттєво їх недооцінювали, перекладаючи всю відповідальність виключно на позичальників, фінансовий стан який також недостатньо ретельно оцінювався. При цьому частка прострочених кредитів в іноземній валюті є втричі більшою порівняно з аналогічним показником у національній валюті.

Таблиця 3

Питома вага прострочених кредитів у структурі кредитного портфеля банківських установ Закарпатської області у розрізі валют за 2010-2014 рр.,% [1]

Період	Частка прострочених кредитів у кредитному портфелі			Абсолютний приріст частки за період аналізу, %		
	У національній валюті	У іноземній валюті	Всього	У націон. валюті	В іноз. валюті	Всього
01.01.2011	4,02	9,67	13,69	0,64	4,79	5,43
01.01.2012	4,92	10,13	15,04			
01.01.2013	4,84	9,31	14,15			
01.01.2014	5,83	10,55	16,38			
01.01.2015	4,66	14,46	19,12			

Залишки заборгованості за простроченими кредитами банківських установ Закарпатської області за 2010-2014 рр., свідчать, що обсяг прострочених кредитів у національній валюті збільшився на 7538 тис. грн., темп росту склав 103%, а у іноземній валюті – на 198552 тис. грн., темп росту відповідно – 133,1%.

Певні позитивні зміни, що почали проявлятися в кредитних операціях банків регіону у 2014 р., зокрема, зростання обсягів виданих кредитів, очевидно будуть «відкориговані» наступними подіями та глибокими кризовими проявами в банківській системі країни. Тому подальші дослідження слід спрямовувати на моніторинг процесів розвитку основних банківських операцій в регіоні, в першу чергу, на депозитний та кредитний їх сектори. Адже від ефективності саме цих базових видів діяльності банків залежить значною мірою й економічний розвиток регіонів.

Література:

1. Офіційні матеріали Управління Національного банку України в Закарпатській області за 2010-2014рр.